

SvD

Publicerat 10 augusti 2006 13:58

Monstervågor bakom gåtfulla olyckor

Monstervågor stora som tiövåningshus är vanligare än man tidigare trott.

Många skepp har genom åren förlit på grund av den oerhörda kraften hos sådana vågor.

- **Det är sällsynt** att man förstår vad som hänt, för ofta försvinner hela besättningen, säger Mattias Marklund, professor i fysik vid Umeå universitet.

Enstaka sjömän som överlevt när deras skepp gått i kvav har många gånger beskyllts för att fabulera när de berättat om den gigantiska våg som orsakade olyckan.

Men forskare från Umeå kan nu visa hur normala vågor med sex-sju meters våghöjd plötsligt kan ge upphov till sådana monstervågor. Förklaringen är att de omgivande vågorna lånar energi till jättevägen.

- Det går väldigt snabbt för den att uppnå en storlek på 30 meter, säger Mattias Marklund.

Eftersom monstervågorna verkar uppstå ur tomma intet och inte har de egenskaper som normalt förknippas med vågor har historierna om dem tidigare ibland betraktats som skrönor av ungefär samma slag som de som handlat om sjöjungfrur eller jättevalar.

Men med hjälp av satellitobservationer har man på senare år sett att sådana vågor faktiskt existerar och hur de hastigt uppstår för att sedan lika snabbt försvinna igen. Monstervågorna är betydligt vanligare än man tidigare anat.

- **Ett stort antal** fartyg går i kvav varje år. Vid vissa platser, exempelvis Sydafrikas kust, är det extra olycksdrabbat, säger Mattias Marklund.

Till skillnad från exempelvis tsunamivågor är monstervågorna svåra att förutse. Därför är det också svårt att varna för dem.

- **Det man skulle** kunna göra är att varna för situationer och förhållanden som gör monstervågor troliga. Exempelvis märka ut grund där man inte bör befinna sig vid en viss typ av väderlek, säger Marklund.

Forskningsresultaten presenteras i den vetenskapliga tidskriften Physical Review Letters.

UMEÅ TT

Läs mer

Läs mer på Umeå
universitets hemsida

Detta är en utskrift från Svenska Dagbladets nätupplaga, **SvD.se**